



Amelandse duinen mogen weer spelen met de wind

Op diverse plekken langs de Nederlandse kust worden krasse maatregelen genomen om de oude vastgelegde duinen nieuw leven in te blazen en weer in contact te brengen met de wind. Ook de duinen van Ameland hebben zo'n verjongingskuur ondergaan.



FRANS BUISSINK

Van alle Waddeneilanden wordt de natuur van Ameland het minst geroemd. In de tweede helft van de vorige eeuw immers viel het ten prooi aan het toerisme, dat lange tijd geen enkele beperking werd opgelegd. Eindelijk mocht de bevolking profiteren van een inkomstenbron waar wel goed in te verdienen viel. Als rechtgeaard natuurliefhebber laat je je niet zien in deze speeltuin. Dat is vaak de mening die je tegenkomt. Ikzelf denk daar anders over. Het lot heeft me al een halve eeuw lang telkens weer naar dit eiland gebracht. En inderdaad was ik getuige van de ondernemingsdrift van eilanders, die op een aantal plekken totaal uit de hand is gelopen. Er staan hier en daar te grote hotels, te grote campings, te

grote huisjescomplexen. Maar wie daaromheen weet te struinen vindt op Ameland indrukwekkende natuur. Vooral het weidegebied, waar zich nauwelijks een toerist vertoont, is in het voorjaar een groot vogelfeest: tienduizenden ganzen wachten er het geschikte moment af om naar het noorden te vertrekken, terwijl het er wemelt van de broedende grutto's, tureluurs en scholeksters, hier daar behoorlijk gehinderd door zwermen foeragerende goudplevieren (in zomerkleed!).

Tussen het ruige Oerd en het strandreservaat. Een nog grotere rijkdom van dit eiland zijn de duingebieden in alle mogelijke variaties. Je vindt er duinbossen, die weliswaar ooit zijn aangeplant, maar die inmiddels al lang en breed de gemiddelde dennenplantage overstijgen. Bijzonder interessant zijn de lage duinen langs de kust met hun schitterende natte duinvalleien waar het tiereliert van het vogelleven en waar altijd wel een kiekendief in het gezichtsbeeld zweeft. Indrukwekkend is het Oerd, op de oostpunt van het eiland, met zijn hoge duintoppen en ruigten. Fascinerend is ook de zandhaak, bij de westpunt van het eiland, die almaar groter en breder

*Slot Ameland. Maar de duinen achter de kantelen gaan juist van slot! Door de kerven krijgen wind en zand de kans het achterliggende gebied te verrijken.
Foto: Frans Buissink.*



De duinstinkzwam groeit tussen het helmgras in de buitenduinen. De geur is niet zo onaangenaam als die van de grote stinkzwam, maar kan nog altijd niet op al te veel lovende kritieken rekenen. Het trekt vliegen aan, die de sporen verspreiden.
Foto: Sytske Dijkse / Foto Fitis.

wordt. Daar vind je imposante vlaktes met eindeloos veel jonge duintjes en met natte slenken, die over een aantal jaren nieuwe natte duinvalleien zullen vormen. Een groot deel van de haak is door gemeente Ameland tot strand-reservaat benoemd. Ik heb het in een paar jaar tijd zien veranderen in een immens groen strand met onoverzichtelijke ruigtes waar allerlei vogelgeluiden uit opklinken.

Interessante gaten in de zeereep

Mijn favoriete wandelgebied zijn de Kooидуinen, een woest en weids duingebied rondom een aloude eendenkooi aan de oostkant van het eiland. Met een puike koffietent als uitgangspunt loop ik dan om het duinmassief heen. Het interessantst is de wandeling als ik met de duintoppen aan mijn linkerhand naar het westen loop en dan aan mijn rechterhand uitkijk over een immense kwelderachtige vlakte, doorsneden door geulen en prielen: de Zoute Weide en het Nieuwlandsreid. Toen ik ook weer dit voorjaar daar rondstruinde, zag ik aan de overkant van die kwelder iets opmerkelijks, iets wat ik niet eerder had opgemerkt. Daar lag altijd een tamelijk rechte rij zeeduinen, de stuifdijk die duinen bij Buren

verbindt met de duinen van het Oerd. De zeereep is rond 1964 aangelegd toen men nog dacht de eilanden met elkaar te gaan verbinden en de Waddenzee in te polderen. Inmiddels hoeft dat niet meer, maar ligt er nog steeds een almaar groeiende zeereep. Die eentonige dijk vertoont nu allerlei gaten. Hier en daar zag hij eruit als de bovenkant van een middeleeuwse kasteelmuur met kantelen.

Op 22 plekken doorgraven

Later in die week kwam ik erachter wat er aan de hand was. Een informatiebord bij de zeeduinen vertelde me dat hier flink 'gekerfd' was. Tonnie Overdiep, de verantwoordelijke man van Rijkswaterstaat op het eiland, wist te vertellen, dat op wel tweeëntwintig plekken de zeeduinen waren doorgraven. Niet alleen in de oostelijke helft van het eiland tussen paal 17 en 21, maar ook op twee plekken in de westelijke duinen bij Hollum. Vanwege de uitstoot van de kolencentrales in de Eemshaven heeft RWE/NUON een flinke bom duiten beschikbaar gesteld voor allerlei projecten die verzuring op de Wadden tegengaan. De boeren van de Vennoot, It Fryske Gea en Staatsbosbeheer hebben toen een stuk of zes projecten bedacht waarvoor ze anders geen geld hebben. Het kerven van de zeereep was er een van.

Voor wie de zeeduinen voornamelijk kent als zeewering zien de kerven er vreemd uit. Vanaf het strand is het alsof er een flinke, bedreigende storm heeft huisgehouden en gaten heeft geslagen tussen de duintoppen. Voor de argeloze wandelaar ziet het er volkomen natuurlijk uit. De duinen langs het oostelijke, stille strand van Ameland zijn toch al bijzonder natuurlijk en prachtig van vorm. Op de plekken waar in het duin gegraven is, met een drempel ver boven de stormvloedlijn, is het heel verleidelijk daar even 'naar binnen' te gaan. Elke kerf is uitnodiging om te gaan zien wat daarachter gebeurt.

Nieuwe jeugd voor dichtgegroeide valleien
De bedoeling wordt dan direct duidelijk. Je ziet hoe vanuit het gegraven gat het zand uitwaaiert over de star begroeide duinpannen daarachter en die voorziet van een verse laag zand waar de natuur kan gaan pionieren. Het duin kan er weer gaan leven met de wind, zoals het bedoeld is geweest. Een nieuw leefgebied voor zandloopkevers, graafwespen, mierenleeuwen en zandhagedissen. Wil je zien wat dat in de toekomst op gaat leveren? Ga op de zeereep staan naast een strandovergang, zoals bij paal 19 of 20,6, en kijk naar het zuiden. Dan zie je de zand tong die de afgelopen vijftig jaar door die kerf naar binnen is gestoven.

Wie de zeereep van Ameland bezoekt, kent het geluid van de vrijheid maar al te goed. Het opgewonden 'tepietepiet' van overvliegende scholeksters, de branding op de achtergrond. Licht, lucht, ruimte!
Foto: Jan Hendriks.



Ook in de valleien achter de zeereep is flink ingegrepen om het verjongingsproces op gang te helpen. Tussen paal 19 en 21,6 is in 2005 is een natuurherstelproject van It Fryske Gea gerealiseerd naar het idee en uitwerking door het Natuurcentrum Ameland met name door J. Krol en W. Molenaar.

In de zeereep en op het strand kom je vaak de zeeraket tegen, die leeft van ondergestoven dode planten en dieren. De plant houdt zand vast en kan zo een van de eerste schakels zijn bij de vorming van een nieuw duintje.
Foto: Joost Bouwmeester.

It Fryske Gea heeft hier met graafmachines de met struiken dichtgegroeide valleien schoon laten schrapen tot op de oerbodem van de vallei. Hierdoor valt er weer een mozaïek van kruiden, mossen en zandplekken te bewonderen, een

echte natte duinvallei, waar waarachtig ook weer tapuiten voor je uit fladderen en waarin lepelaars foerageren op stekelbaarsjes.

FRANS BUISSINK IS KUNSTSCHILDER EN NATUURPUBLICIST.

